

5. 2. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zákonné předpoklady pro výkon funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace

Již před 1. 1. 2014 musela osoba, která měla zájem stát se členem statutárního orgánu obchodní korporace, splňovat řadu zákonných předpokladů. Konkrétně byly tyto předpoklady upraveny především v ustanoveních § 38l a § 194 odst. 7 zák. č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník (dále jen „OBCHZ“). S ohledem na potřebu ochrany majetku společností, obchodních partnerů a potřebu předejít zbytečným sporům lze přístup zákonodárce, kdy požadavky na výkon funkce zakotvuje přímo zákon, považovat za nadměru žádoucí a vhodný. Pojďme se zaměřit na to, jakých změn doznala předmětná problematika v souvislosti s nabytím účinnosti zák. č. [90/2012](#) Sb., o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“)?

Zákonné předpoklady

Ne zcela překvapivě je nutné nejzákladnější zákonný předpoklad pro výkon funkce člena statutárního orgánu hledat nikoliv v ZOK, nýbrž v zák. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“). V souladu s ustanovením § 152 odst. 2 NOZ platí, že člen statutárního orgánu musí být **plně svéprávný**.^[1] Plně svéprávnou se přitom osoba stává dosažením zletilosti resp. dosažením osmnáctého roku života. Výjimky z pravidla o nabytí svéprávnosti osmnáctým rokem života představuje uzavření manželství, jakož i soudní rozhodnutí o přiznání svéprávnosti. Zcela logicky tedy u člena statutárního orgánu obchodní korporace nesmí dojít k omezení svéprávnosti soudem.^[2]

Další zákonné předpoklady výkonu funkce člena statutárního orgánu obchodní korporace pak obsahuje již samotný ZOK. Nejprve ustanovení § 46 odst. 1 ZOK stanoví, že člen statutárního orgánu obchodní korporace musí být především **bezáhonný**^[3] ve smyslu zák. č. [455/1991](#) Sb., živnostenský zákon (dále jen „ŽZ“). Člen statutárního orgánu tedy nesmí být dle ŽZ pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný ve formě úmyslného zavinění, jestliže byl tento čin spáchán v souvislosti s podnikáním, anebo s předmětem podnikání obchodní korporace, pokud se na něho nehledí, jako by nebyl odsouzen.^[4]

U člena statutárního orgánu obchodní korporace také nesmí nastat **překážka provozování živnosti**.^[5] Takovou překážkou je podle ustanovení § 8 ŽZ například prohlášení konkursu na majetek osoby, a to ode dne prodeje závodu v rámci zpeněžení majetkové podstaty či ode dne nabytí právní moci rozhodnutí, kterým soud ukončil provozování závodu. Odborná literatura v této otázce zastává názor, že pro posouzení, zda a kdy u člena statutárního orgánu nastala překážka výkonu

funkce, není podstatné určení okamžiku, od kterého nelze provozovat živnost, ale samotný fakt, že byl na majetek člena statutárního orgánu prohlášen konkurs.[6] Překážku provozování živnosti představuje též rozhodnutí o zrušení konkursu proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů.[7] Uvedené rozhodnutí je překážkou provozování živnosti po dobu tří let od jeho právní moci. Překážku provozování živnosti představuje dále také uložení trestu nebo sankce zákazu činnosti, a to po dobu trvání tohoto zákazu.[8]

Pro úplnost je potřeba vzít v úvahu i závěrečná a přechodná ustanovení ZOK; tato ustanovení budou nicméně postupem času ztrácet na svém významu. Podle ustanovení § 779 odst. 3 ZOK platí, že nastala-li u někoho **překážka pro výkon funkce podle § 38l OBCHZ**, trvá tato překážka i po účinnosti ZOK. Důvodem zmíněného zařazení tohoto zákonného předpokladu až do přechodných ustanovení ZOK je skutečnost, že na rozdíl od výše popsaných předpokladů plně svéprávnosti, bezúhonnosti a neexistence překážky provozu živnosti, nebyl tento předpoklad novou úpravou převzat, nýbrž celá koncepce této překážky (dříve vznikající ex lege) byla nahrazena (po evropském vzoru) soudním rozhodováním o tzv. diskvalifikaci (viz dále).

Vyloučení člena statutárního orgánu soudním rozhodnutím (tzv. diskvalifikace)

Jak již bylo uvedeno výše, představuje novou překážku pro výkon funkce člena statutárního orgánu (nahrazující koncepci dříve upravenou v ustanovení § 38l OBCHZ) **pravomocné rozhodnutí soudu o vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce (rozhodnutí o diskvalifikaci)**. Jak vyplývá z důvodové zprávy k ZOK, hlavní motivací zákonodárce pro tuto úpravu diskvalifikace byla zejména skutečnost, že dřívější úprava zákonné překážky nedostatečně zohledňovala okolnosti konkrétního případu. Rozhodnutí soudu o diskvalifikaci může být vydáno jak v průběhu insolvenčního řízení, tak i mimo něj. V obou případech může být vydáno i bez návrhu. V rámci insolvenčního řízení může postihnout osoby, které byly ve funkci člena statutárního orgánu obchodní korporace či osobami v obdobném postavení člena[9] statutárního orgánu[10] v době vydání rozhodnutí o úpadku, v době po vydání takového rozhodnutí a za jistých okolností dokonce i před vydáním rozhodnutí o úpadku. Tyto okolnosti nastávají, pokud osoba, která - ačkoliv už nebyla v době vydání rozhodnutí o úpadku členem statutárního orgánu nebo osobou v obdobném postavení - svým dosavadním výkonem funkce zřejmě přispěla k úpadku obchodní korporace.

Samotná skutečnost, že se někdo řadí do jedné ze skupin osob uvedených v předchozím odstavci, nicméně ještě nemá za následek, že soud rozhodne o vyloučení (diskvalifikaci). Předpokladem pro vyloučení je totiž to, aby výše uvedené osoby naplnily některý z tzv. **důvodů pro vyloučení**.

Důvody pro vyloučení v rámci insolvenčního řízení:

I. Důvod podle ustanovení § 64 odst. 1 ZOK

Vyjde-li v průběhu insolvenčního řízení najevo, že výkon funkce osobou, která byla členem statutárního orgánu v době vydání rozhodnutí o úpadku či před ním, s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vedl k úpadku obchodní korporace.

II. Důvod podle ustanovení § 64 odst. 2 ZOK

Přispěla-li osoba, která se stala členem statutárního orgánu upadnuvší obchodní korporace po zahájení insolvenčního řízení, zřejmě svým výkonem funkce ke snížení majetkové podstaty a k poškození věřitelů.

Vyloučena na základě uvedených dvou důvodů (I. a II.) nebude nicméně osoba, která v rámci soudního řízení o diskvalifikaci prokáže, že při výkonu funkce vynaložila takovou péči, kterou by v

obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba v obdobném postavení. Stejně tak nebude vyloučena osoba, která se stala členem statutárního orgánu upadnuvší obchodní korporace až v době jejího hrozícího úpadku, ledaže by její jednání před zahájením insolvenčního řízení naplnilo výše uvedený první (I.) důvod pro vyloučení.

Jak již bylo uvedeno výše, rozhodnutí soudu o diskvalifikaci může být vydáno nejenom v průběhu insolvenčního řízení, v rámci již popsaných případů, nýbrž i mimo něj.

Důvody pro vyloučení mimo insolvenční řízení:

III. Důvod podle ustanovení § 65 odst. 1 a 2 ZOK

Soud může rozhodnout o diskvalifikaci osoby, která jako člen statutárního orgánu v posledních třech letech opakovaně a závažně porušovala péči řádného hospodáře či jinou péči spojenou s výkonem funkce podle jiného předpisu.[11] Takovým jiným předpisem může být například zák. č. [256/2004](#) Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.[12] Stejně tak může soud rozhodnout o diskvalifikaci, vyjde-li najevo, že jiná osoba porušovala péči řádného hospodáře a je povinna k náhradě újmy vzniklé z porušení této péče. Okruh osob, které soud může vyloučit, je proto v případě třetího (III.) důvodu výrazně širší než u prvních dvou důvodů.

Právní mocí rozhodnutí o vyloučení zaniká statutárnímu orgánu automaticky funkce. Vyloučená (diskvalifikovaná) osoba následně nesmí vykonávat funkci člena statutárního orgánu po dobu tří let ode dne právní moci rozhodnutí soudu o diskvalifikaci.

V problematice překážek výkonu funkce člena statutárního orgánu v důsledku rozhodnutí o vyloučení (diskvalifikaci) doznalo významné změny i udělování výjimek. Zatímco dříve stačilo k udělení výjimky přijetí rozhodnutí valné hromady[13] kvalifikovanou většinou, dnes může takovou výjimku udělit pouze soud. Ze znění ustanovení § 67 odst. 2 a 3 ZOK lze navíc usuzovat, že výjimku může soud udělit pouze ve vztahu ke konkrétním společnostem, ve kterých daná osoba působila v době svého vyloučení.

Následky porušení zákonných předpokladů pro výkon funkce člena statutárního orgánu

Nesplnění některého z výše popsaných zákonných předpokladů má samozřejmě i svoje konsekvence. Je-li za člena statutárního orgánu povolána osoba, která k tomu není podle zákona způsobilá, **hledí se na její povolání do funkce člena statutárního orgánu jako by se nestalo**. [14] V takové situaci zákonodárce pamatuje i na ochranu práv třetích osob, když explicitně stanovuje v ustanovení § 155 odst. 2 NOZ, že uvedené se nedotýká práv nabytých třetími osobami v dobré víře. Obdobně platí, že přestane-li člen statutárního orgánu splňovat po svém povolání do funkce výše popsané předpoklady, jeho **funkce zaniká**.

Speciální sankci pak zákonodárce stanovil pro situaci, kdy určitá osoba poruší soudní rozhodnutí o vyloučení (diskvalifikaci) z funkce člena statutárního orgánu. Taková osoba ručí za splnění všech povinností obchodní korporace, které vznikly v době, kdy vykonávala v rozporu se soudním rozhodnutím o vyloučení (diskvalifikaci) tuto funkci, ačkoliv se členem statutárního orgánu nestala anebo jím být přestala.

Informační povinnost

Je přirozeně nanejvýš vhodné, aby se společnost co nejdříve dozvěděla o skutečnosti, že kandidát na člena statutárního orgánu nespĺňuje výše popsané předpoklady. Osoba, která se má stát členem statutárního orgánu, je proto povinna společnost předem informovat, zda ohledně jejího majetku nebo majetku obchodní korporace, v níž taková osoba působí nebo působila v posledních třech letech

jako člen orgánu, bylo vedeno insolvenční řízení nebo řízení o vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce, nebo u ní *není dána jiná překážka výkonu funkce*.^[15] Takto stanovená informační povinnost nicméně zcela nekoresponduje s výše uvedenými předpoklady pro výkon funkce člena statutárního orgánu, a to proto, že její rozsah je evidentně širší. Jako příklad lze uvést situaci, kdy bude zahájeno insolvenční řízení, v rámci kterého se zjistí, že osoba se v úpadku nenachází. I o tomto insolvenčním řízení, které nelze považovat za nesplnění předpokladu pro výkon funkce člena statutárního orgánu, je však při použití striktního jazykového výkladu kandidát povinen informovat.^[16] Ze spojení „není dána jiná překážka výkonu funkce“ lze dále samozřejmě usuzovat, že informační povinnost se vztahuje na nesplnění jakéhokoliv výše popsaného předpokladu pro výkon funkce.

Vedle uvedené informační povinnosti uplatňované před vznikem funkce člena statutárního orgánu je potřeba pamatovat i na informační povinnost následnou, tedy tu dopadající na osoby, které přestanou splňovat předpoklady pro výkon funkce člena statutárního orgánu až po vzniku jejich funkce. Tyto osoby jsou povinny obchodní korporaci informovat o zániku jejich funkce, a to bez zbytečného odkladu.^[17]

Závěr

Celkově lze shrnout, že existují dvě základní kategorie zákonných předpokladů pro výkon funkce člena statutárního orgánu. První kategorii tvoří předpoklady plné svéprávnosti, bezúhonnosti, neexistence překážky provozování živnosti a přechodně i neexistence překážky podle ustanovení § 38l OBCHZ. Tato první kategorie zákonných předpokladů byla v převážné části převzata z dřívější právní úpravy zakotvené v ustanovení § 194 odst. 7 OBCHZ a doznala jen dílčích změn.^[18] Druhou kategorií zákonných předpokladů tvoří neexistence soudního rozhodnutí o tzv. diskvalifikaci (tj. rozhodnutí soudu o vyloučení z výkonu funkce člena statutárního orgánu). Tento předpoklad de facto nahradil dřívější úpravu obsaženou v ustanovení § 38l OBCHZ. Výhodu nové právní úpravy a jejího pojetí lze spatřovat především v možnosti lepšího zohlednění okolností konkrétního případu.

Mgr. David Halbrštát,
advokátní koncipient

Mgr. Tomáš Machurek,
partner

[MT Legal s.r.o., advokátní kancelář](#)

Karoliny Světlé 25
110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 866 555
Fax: +420 222 866 546
e-mail: info@mt-legal.com

Jakubská 121/1
602 00 Brno 2

Tel.: +420 542 210 351
e-mail: info@mt-legal.com

Bukovanského 1345/30
710 00 Ostrava - Slezská Ostrava

Tel.: +420 596 629 503
e-mail: info@mt-legal.com

[1] Požadavek plné způsobilosti k právním úkonům obsahoval pro člena statutárního orgánu i OBHCZ v ustanovení § 194 odst. 7.

[2] Úplné zbavení svéprávnosti již s účinností NOZ není možné.

[3] I tento předpoklad obsahovalo již ustanovení § 194 odst. 7 OBCHZ.

[4] Problematiku zahlazení odsouzení upravuje ustanovení § 105 a následující zák. č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník a mnohdy i ustanovení upravující jednotlivé druhy trestů.

[5] I tento předpoklad obsahovalo již ustanovení § 194 odst. 7 OBCHZ.

[6] ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, s. 126. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-480-3.

[7] Dříve představovalo překážku provozování živnosti i rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení. Ačkoliv ŽZ toto ustanovení nadále obsahuje, vzhledem k novele ustanovení § 144 zák. č. [183/2006](#) Sb., insolvenční zákon, účinné od 1.1.2014, je uvedené ustanovení ŽZ již obsoletní.

[8] K některým dalším překážkám blíže viz ustanovení § 8 odst. 6 ŽZ.

[9] Podle názoru odborné literatury lze za osobu v obdobném postavení člena statutárního orgánu považovat především likvidátora, prokuristu, vedoucího odštěpného závodu či opatrovníka právnické osoby viz LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. A KOLEKTIV: Zákon o obchodních korporacích - komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 585. ISBN 978-80-7478-326.

[10] V souladu s ustanovením § 69 odst. 2 ZOK platí, že skutečnosti dopadající v problematice vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce na statutární orgány se obdobně vztahují i na osoby v obdobném postavení člena statutárního orgánu. Uvedené tak platí i v problematice důvodů pro vyloučení.

[11] Viz ustanovení § 65 odst. 1 ZOK.

[12] ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, s. 162. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-480-3.

[13] V případě akciové společnosti či společnosti s ručením omezeným.

[14] Viz ustanovení § 155 odst. 1 NOZ.

[15] Viz ustanovení § 46 odst. 2 ZOK.

[16] Viz i názor odborné literatury. LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. A KOLEKTIV: Zákon o obchodních korporacích - komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 368. ISBN 978-80-7478-326.

[17] Viz ustanovení § 155 odst. 1 NOZ.

[18] Například omezení překážek provozování živnosti z důvodu nemožnosti zamítnout insolvenční návrh proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)